

การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส
เพื่อลดการกระตุ้นเตือนการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อน*
PARENT'S COLLABORATION IN USING TACTILE SCHEDULE TO DECREASE
PROMPTING FOR CHANGING MORNING DAILY ROUTINE ACTIVITIES OF A STUDENT
WITH MULTIPLE DISABILITIES

พวงเพชร ศรีโสภารัตน์*, รัชนิกร ทองสุคติ, พิกุล เลียวสิริพงษ์, สร้อยสุดา วิทยาการ
Phuangphet Srisopharatch*, Ratchaneekorn Tongsookdee, Pikul Leosiripong, Soisuda Vittayakorn
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย
Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand
*Corresponding author E-mail: sriphuangpetch@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสเพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า 2) การลดการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า และ 3) ความสามารถในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อน คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง ได้ 1 คนและผู้ปกครอง คือ นักเรียนพิการซ้อนประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการเห็น ระดับเขาวงกตปัญญา 35 ไม่สามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า ต้องได้รับการกระตุ้นเตือนทางวาจาและท่าทางโดยผู้ปกครอง เครื่องมือวิจัย 1) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 3) แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครองต่อกรณีศึกษาขณะใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส และ 4) แผนการสอนผู้ปกครอง 4 แผน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 4 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าฐานนิยมและการพรรณนา ผลวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสเพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า ประกอบด้วย 1) การร่วมคิดเพื่อการตระหนักรู้และกำหนดปัญหา 2) การวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา 3) การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส และ 4) การร่วมประเมินผลและการรับรู้ถึงผลประโยชน์ อีกทั้งผู้ปกครองลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าทุกกิจกรรมและความสามารถในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของกรณีศึกษาพัฒนาดีขึ้น พบว่า กิจกรรมตื่นนอน อาบน้ำ แปรงฟัน และรับประทานอาหาร กรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเอง ส่วนกิจกรรมการแต่งกาย เตรียมไปโรงเรียน กรณีศึกษาต้องการการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ, ผู้ปกครองเด็กพิการซ้อน, การลดการกระตุ้นเตือน, กิจวัตรประจำวันพื้นฐาน, ตารางเวลาแบบสัมผัส

Abstract

This research used a mixed methods using case study research aims to study 1) participatory process of parent's collaboration in using the tactile schedule to reduce the urge to changing morning daily routine for students with multiple disabilities 2) reducing parental prompting and in modification and 3) the ability to changing morning daily routine of students with multiple disabilities. The case study was selected by purposive method, 1 person and his parents: students with intellectual disability and low vision, has an intelligence level of 35, no change morning daily routines, must be prompted verbally and in gestures by parents. Research tools were: 1) an observation form for parent's prompting behavior before and after in using tactile schedule; 2) an interview form for parents; 3) parent's prompting behavior record form for a case study while using a tactile schedule and 4) parents' teaching plans. The researcher conducted the research for 4 months and analyzed the data by means of values and descriptions. The results of the study revealed that the process of parental involvement in the use of schedules to reduce the urge to change the morning routine for students with multiple disabilities The sequence of steps are as follows: 1) co - awareness and co - determination of problems, 2) co - planning and co - decisions for solutions, 3) co - operation in activities according to the plan using touch schedules, and 4) co - evaluation and co - operation, know the benefits. In addition, parents reduced the urge to change their morning routines for every activity and the case study's ability to change their morning routines improved, and found that wake - up activity, bathing activities, brushing activity and eating activities case study to change daily routine by himself and in dress activities Pre - school activities Case studies require verbal prompting.

Keywords: Collaboration, Parents of Children with Multiple Disabilities, Responsibility Prompting, Basic Daily Routines, Tactile Schedule

บทนำ

คนพิการ เป็นสมาชิกสำคัญกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยที่นับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พบจำนวนคนพิการ 2,076,313 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 และเป็นบุคคลที่มีความพิการมากกว่า 1 ประเภท จำนวน 124,092 คน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลคนพิการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 โดยพบคนพิการจำนวน 2,102,384 คน คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของประชากรทั้งประเทศ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) และ พบว่า เป็นบุคคลที่มีความพิการมากกว่า 1 ประเภท จำนวน 123,835 คน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีคนพิการเพิ่มขึ้น 26,071 คน คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของประชากรทั้งประเทศ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สรุปลว่า บุคคลพิการซ้อนจัดอยู่ในกลุ่มคนพิการที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการดำรงชีวิตที่ครอบคลุมในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อการอยู่รวมในชุมชนและมีความสุขกับคุณภาพชีวิตที่ดี บุคคลพิการซ้อนสามารถเรียนรู้ได้เน้นความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม ควรให้เด็กเรียนในด้านอาชีพและฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ผ่านการจัดการศึกษาที่ให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาและพัฒนากิจการการศึกษา ด้านความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล

ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา กล่าวในมาตรา 11 บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว และในมาตรา 12 กล่าวถึงให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 1), 2542) และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561) ดังนั้น ครอบครัวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลและช่วยเหลือเด็กพิการซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องมีศักยภาพและความพร้อมที่จะดูแลต่อเองที่บ้าน การที่จะพัฒนาศักยภาพในการดูแลและวิธีการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กพิการซ้อนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ “การมีส่วนร่วม” (Collaboration) ระหว่างครู ผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ มีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะในการฝึกหัดเด็ก และผู้ปกครองผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลและฝึกให้กับเด็กจึงนำไปสู่การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องต่อไป

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการซ้อนที่สำคัญ คือ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการบูรณาการการเรียนรู้ การสอนเน้นเฉพาะด้านที่ผู้เรียนบกพร่อง โดยเฉพาะการฝึกทักษะกิจวัตรประจำวันพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน (Activities of Daily Living Skills) หมายความว่า การเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ในแต่ละวัน เช่น การเริ่มต้นกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ตื่นนอน การอาบน้ำ การแปรงฟัน การแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการขับถ่าย เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนทำด้วยตนเองให้มากที่สุดและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว โดยครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแล รวมถึง ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ - สังคม เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดูและบุคคลในครอบครัว (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561) ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าฝ่ายวิชาการได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับบิดามารดาและได้รับฟังข้อมูล รวมถึงความวิตกกังวล หงุดหงิดของผู้ปกครอง คือ กรณีศึกษาไม่สามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง คือ เมื่อตื่นนอนแล้วจะมีพฤติกรรมนั่งบนเตียงนิ่งเฉยไม่รับรู้ว่ามีกิจกรรมต่อไป คืออะไร ควรจะอย่างไร ไม่ยอมลุกมาเก็บผ้าห่มและปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน รอคอยการกระตุ้นเตือนจากบิดา มารดา และย่ำตลอด เป็นต้นเหตุให้บุคคลในครอบครัวทะเลาะกัน และเป็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมให้กับน้องสาวที่บางครั้งมีการปฏิบัติตนเหมือนกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้พูดคุยและ ทราบสาเหตุของความพิการของนักเรียนเกิดจากการที่นักเรียนประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ขณะที่ยังได้ 8 เดือน ทางครอบครัวสังเกตเห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการในด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ด้านการเข้าใจและการใช้ภาษา ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมไม่เป็นไปตามวัย อีกทั้งพบปัญหาความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเชาวน์ปัญญาเท่ากับ 35 และสายตาเลือนราง ระดับ 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) เนื่องจากจอประสาทตาเสื่อม นอกจากนี้ยังพบขาทั้งสองข้างยาวไม่เท่ากัน มีลักษณะการเดินไขว้ขา ข้างขวานำ ลากขาซ้ายตาม การเดินไม่มั่นคงเอียงซ้ายขวา หกล้มบ่อยครั้ง และผู้วิจัยได้ทำการหาข้อมูลพื้นฐานจำนวนครั้งของการกระตุ้นเตือนจากผู้ปกครอง จำนวน 14 วัน พบมีการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง กระตุ้นเตือนทาง

วาทา และการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาทาทุกวัน รวม 84 ครั้ง เฉลี่ย 6 ครั้งต่อวันในกิจวัตรประจำวันตอนเช้า ประกอบกับผู้ปกครอง คิดว่ากรณีศึกษา มีอายุมากขึ้นควรจะเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

จากรายงานการวิจัยทางการศึกษาพิเศษจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลดีของการจัดการศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบนฐานแนวคิด ของ Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1977) และหลักการสอนผู้ใหญ่ และการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีผลต่อการพัฒนาและความสำเร็จของนักเรียนอย่างเด่นชัด เช่นอลิสสา สุวรรณรัตน์ ได้กล่าวว่าการช่วยเหลือให้นักเรียนพิการซ้อนให้สามารถเริ่มต้นทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีวิธีการ 8 วิธี คือ 1) การใช้ตารางเวลา 2) ตารางเวลาย่อย 3) ปฏิทิน ใช้การบอกเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น 4) การแบ่งงานออกเป็นขั้นตอนย่อย 5) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ เป็นเครื่องมือที่บอกขั้นตอนของกิจกรรมย่อย 6) ระบบการทำงาน เป็นการวางลำดับของงานที่จะให้เด็กทำ 7) เครื่องมือการเปลี่ยนกิจกรรม และ 8) กระดานให้เลือกและรายการ ให้เด็กรู้จักเลือกด้วยตนเอง (อลิสสา สุวรรณรัตน์, 2556) และ สมพร หวานเสร็จ ได้กล่าวว่า การใช้รูปภาพแสดงตารางเวลา และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในแต่ละวันในตารางเวลา ทำให้ผู้พิการดำเนินกิจกรรมในแต่ละวันได้ (สมพร หวานเสร็จ, 2552) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการลดกระตุ้นเตือนการเปลี่ยนกิจวัตรตอนเช้าของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเห็นเลือนราง ด้วยตารางเวลาแบบสัมผัส เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกรณีศึกษาและการศึกษาให้มีคุณภาพตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า ภายในปี 2565 โรงเรียนจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสเพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าสำหรับนักเรียนพิการซ้อน
2. เพื่อศึกษาการลดการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง (มารดา) ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของเด็กพิการซ้อน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบผสม (Mixed Methods Research) เป็นการนำเทคนิควิธีดำเนินการวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา

กรณีศึกษา

นักเรียนพิการซ้อนโดยมีเงื่อนไข มีความบกพร่องมากกว่า 1 ประเภทความพิการในตนเอง ระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 35 - 49 ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนพิการซ้อน โรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่สามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันในตอนเช้าได้ด้วยตนเองทุกวัน ผู้ปกครองต้องกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาทา จากเงื่อนไขที่กำหนดได้กรณีศึกษา คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสายตาเลือนราง จำนวน 1 คน

ผู้ปกครองของเด็กพิการซ้อน หมายถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับกรณีศึกษาทางสายเลือด เป็นผู้ปกครองตามกฎหมาย อาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกับกรณีศึกษา โดยเลือกรูปแบบเจาะจง มีเกณฑ์ ดังนี้ เป็น ย่า หรือ บิดา มารดาของนักเรียนพิการซ้อน ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านหรือหยุดการทำงานนอกบ้าน เป็นผู้ดูแลกรณีศึกษาในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของทุกวัน ปฏิบัติหน้าที่งานบ้านให้กับครอบครัว จากเงื่อนไขที่กำหนดผู้ปกครอง คือ มารดา

เครื่องมือวิจัย

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า สำหรับกรณีก่อนและหลังการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส บันทึกโดยผู้วิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability (IOR) เท่ากับ 90.75

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองสำหรับให้ผู้วิจัย สอบถาม สนทนา เพื่อค้นหา ความคิดเห็น/ความรู้สึกร่วม/พฤติกรรม การดูแลของผู้ปกครองตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ล่วงหน้า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.95 และปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

3. แบบสังเกตพฤติกรรมของกรณีก่อนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า ใช้สำหรับสังเกตและบันทึกพฤติกรรมในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของกรณีก่อนโดยผู้ปกครองใช้ระหว่างการสอนแผนตารางเวลาสัมผัส มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability (IOR) เท่ากับ 95.91

4. แผนการสอนผู้ปกครอง จำนวน 4 แผนการสอน โดยใช้เวลาสอนแผนละ 60 นาที

4.1 แผนการสอนผู้ปกครองที่ 1 เรื่อง รู้จักตารางเวลาแบบสัมผัส มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.98 และปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

4.2 แผนการสอนผู้ปกครองที่ 2 เรื่อง เรียนรู้ร่วมกัน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

4.3 แผนการสอนผู้ปกครองที่ 3 เรื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

4.4 แผนการสอนผู้ปกครองที่ 4 เรื่อง ร่วมประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

2. สร้างฉบับร่างของแบบสังเกตพฤติกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรมของกรณีก่อนและแผนการสอน

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเบื้องต้นแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) เท่ากับ 0.50 – 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงแบบผสม (Mixed Methods Research) กล่าวคือ มีกระบวนการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยยื่นแบบเสนอโครงการวิจัยให้แก่คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอรับพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน รหัสโครงการ CMUREC No. 64/129

2. ผู้วิจัยนัดหมายผู้ปกครอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประสานในการเข้าไปเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าสำหรับกรณีก่อนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส จำนวน 3 วัน

3. ผู้วิจัยนัดหมายผู้ปกครอง ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส จำนวน 2 ครั้ง

4. ผู้วิจัยนัดหมายผู้ปกครอง เข้าไปสอนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส ตามแผนการสอนจำนวน 4 แผนการสอนเริ่มจาก การจัดสภาพแวดล้อม ขั้นนำ ขั้นสอน โดย การสอนตรง การสาธิต การผลิตเปลี่ยนให้มารดาสอนกับกรณีศึกษาให้ผู้วิจัยดู มารดาแสดงความตั้งใจในการฝึกใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสมีการสะท้อนต่อผู้วิจัยว่าการฝึกแบบนี้ถูกหรือไม่ และขั้นสรุป ซึ่งผู้ปกครองผ่านเกณฑ์การทดสอบความรู้ในครั้งที่ 2

5. ผู้วิจัยสอนการใช้แบบบันทึกพฤติกรรมของกรณีศึกษาในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้า และตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตในการใช้แบบบันทึกพฤติกรรม เป็นการทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและมารดา จัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ปกครองและผู้วิจัย และผู้ปกครองร่วมประเมินพฤติกรรมของกรณีศึกษาในแบบสังเกตพฤติกรรมของกรณีศึกษาในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน เป็นเวลา 30 วัน

6. ผู้วิจัยนัดหมายผู้ปกครอง ในการเข้าไปเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันสำหรับกรณีศึกษาหลังการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส จำนวน 3 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลเชิงปริมาณที่นำมาวิเคราะห์โดยสถิติ ได้แก่ ฐานนิยม ในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปโดยการอุปนัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส เพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อน มีผลดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส เพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อน

ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การร่วมคิดเพื่อการตระหนักรู้และร่วมกำหนดปัญหา 2) การวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา 3) การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส และ 4) การร่วมประเมินผลและการรับรู้ถึงผลประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดเพื่อการตระหนักรู้และร่วมกำหนดปัญหา ผู้วิจัยสนทนากับผู้ปกครอง ซึ่งในวันดังกล่าวประกอบด้วย ย่า แม่และพ่อ ที่มาร่วมสนทนาด้วย โดยผู้ปกครองบอกและกล่าวถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่กรณีศึกษาไม่สามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ และการปฏิบัติของผู้ปกครองในการช่วยเหลือกรณีศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงการตระหนักรู้และร่วมกำหนดถึงปัญหาของกรณีศึกษา คือ การไม่เปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าด้วยตนเอง ต้องรอให้ผู้ปกครองเตือนทั้งทางกายและวาจา ซึ่งผู้ปกครองมีความเครียดและความวิตกกังวล

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารในความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและพัฒนาแนวทางในการช่วยเหลือ การเลือกที่ดีที่สุดและเป็นไปได้จากทางเลือกหลาย ๆ ทางซึ่งสรุปผลการระดมความคิดระหว่างผู้วิจัย และผู้ปกครอง ปรากฏว่าทางผู้ปกครองไม่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหาการไม่เปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอถึงลักษณะการเรียนรู้ ความคิด ความเข้าใจของนักเรียนพิการซ้อนรุนแรงประเภทบกพร่องทางสติปัญญาและสายตาสั้น การใช้อัตราเวลาแบบสัมผัสเพื่อให้กรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน รวมถึงการมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการปรับสื่อของจริงในตารางเวลาแบบสัมผัส และร่วมวิเคราะห์ตัดสินใจในแนวทางปฏิบัติโดยเน้นการฝึกจากผู้ปกครองในสภาพแวดล้อมที่บ้านที่เด็กมีความคุ้นเคย

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส ผู้วิจัย ปฏิบัติการสอนมารดาในแผนการสอนที่ 1 - 4 ตามลำดับโดยย่อและพร้อมฟังด้วย สอนแผนการสอนละ 2 ครั้ง เป็นระยะเวลา 1 เดือน การสอนเริ่มจาก การจัดสภาพแวดล้อม ขั้นนำ ขั้นสอน โดย การสอนตรง การสาธิต การ ผลัดเปลี่ยนให้มารดาสอนกับกรณีศึกษาให้ผู้วิจัยดู มารดาแสดงความตั้งใจในการฝึกใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสมีการ สะท้อนต่อผู้วิจัยว่าการฝึกแบบนี้ถูกหรือไม่ และขั้นสรุป ซึ่งผู้ปกครองผ่านเกณฑ์การทดสอบความรู้ในครั้งที่ 2 ผู้ปกครองนำตารางเวลาแบบสัมผัสไปฝึกใช้กับกรณีศึกษา เป็นเวลา 30 วัน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการรับรู้ถึงผลประโยชน์ ผู้วิจัยชี้แจงถึงประโยชน์ที่ เกิดขึ้นต่อเด็กพิการซ้อนและต่อผู้ปกครองผ่านการแนะนำและร่วมใช้เครื่องมือ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการ กระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันสำหรับกรณีศึกษา ก่อนและหลังการมีส่วนร่วม รับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส และ 2) แบบบันทึกพฤติกรรมของกรณีศึกษาในการ เปลี่ยนกิจวัตรประจำวันโดยผู้ปกครองเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น

2. การลดการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง (มารดา) ในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียน พิการซ้อน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าฐานนิยมและการแปลผล การกระตุ้นเตือนของผู้ปกครองในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน ตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อนก่อนและหลังการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส จำแนกตามกิจวัตรประจำวัน

กิจกรรม	ก่อนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส		หลังการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส	
	ฐานนิยม	การแปลผล	ฐานนิยม	การแปลผล
1. การตื่นนอน	3	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง	1	ไม่ได้กระตุ้นเตือนกรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
2. การอาบน้ำ	2	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	1	ไม่ได้กระตุ้นเตือนกรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเอง
3. การแปรงฟัน	2	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	1	ไม่ได้กระตุ้นเตือนกรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเอง
4. การแต่งกาย	4	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	2	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา
5. การรับประทานอาหาร	2	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	1	ไม่ได้กระตุ้นเตือนกรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเอง
6. การเตรียมไปโรงเรียน	4	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	2	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา

จากตารางที่ 1 พบว่า ฐานนิยมและการแปลผลของการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง ก่อนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส ในกิจกรรมการแต่งกาย และการเตรียมไปโรงเรียน ฐานนิยมอยู่ในระดับ 4 หมายถึง กรณีศึกษาต้องการการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา ส่วนกิจกรรมตื่นนอน ฐานนิยมอยู่ในระดับ 3 หมายถึงกรณีศึกษาต้องการการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง และกิจกรรมอาบน้ำ การแปรงฟัน และ การรับประทานอาหาร ฐานนิยมอยู่ในระดับ 2 หมายถึง กรณีศึกษาต้องการการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา ซึ่งหลังการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส พบว่า ฐานนิยมของการกระตุ้นเตือนจากผู้ปกครองลดลงทุกกิจกรรม ในกิจกรรมการตื่นนอน การอาบน้ำ การแปรงฟัน และการรับประทานอาหาร ค่าฐานนิยมของการกระตุ้นเตือนอยู่ในระดับ 1 หมายถึง มารดาไม่ได้กระตุ้นเตือนกรณีศึกษาเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ ส่วนในกิจกรรมการแต่งกายและการเตรียมไปโรงเรียน กรณีศึกษาต้องการเพียงการกระตุ้นเตือนด้วยวาจาจึงเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้

3. ด้านความสามารถในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของเด็กพิการซ้อน ในช่วง 30 วันของการใช้สื่อตารางเวลาแบบสัมผัส

ตารางที่ 2 ค่าฐานนิยมและระดับคุณภาพการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของกรณีศึกษา บันทึกโดยผู้ปกครอง

กิจกรรม	ช่วงที่ 1		ช่วงที่ 2		ช่วงที่ 3	
	วันที่ 1 - 10		วันที่ 11 - 20		วันที่ 21 - 30	
	ฐานนิยม	คุณภาพการริเริ่มปฏิบัติ	ฐานนิยม	คุณภาพการริเริ่มปฏิบัติ	ฐานนิยม	คุณภาพการริเริ่มปฏิบัติ
1. การตื่นนอน	3	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	5	ทำได้ด้วยตนเอง
2. การอาบน้ำ	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	5	ทำได้ด้วยตนเอง
3. การแปรงฟัน	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	5	ทำได้ด้วยตนเอง	5	ทำได้ด้วยตนเอง
4. การแต่งกาย	2	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	3	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา
5. การรับประทานอาหาร	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา	5	ทำได้ด้วยตนเอง	5	ทำได้ด้วยตนเอง
6. เตรียมไปโรงเรียน	2	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	3	กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง	4	กระตุ้นเตือนด้วยวาจา

จากตารางที่ 2 พบว่า ในช่วงที่ 1 คือ ระหว่างวันที่ 1 - 10 กรณีศึกษายังต้องการการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง และการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา ในการริเริ่มเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าในทุกกิจกรรม ในช่วงที่ 2 คือ ระหว่างวันที่ 11 - 20 กรณีศึกษาเริ่มเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเองในกิจกรรมแปรงฟัน และกิจกรรมรับประทานอาหาร และในช่วงที่ 3 คือระหว่างวันที่ 21 - 30 กิจกรรมที่กรณีศึกษาเริ่มเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าได้ด้วยตนเอง คือ กิจกรรมตื่นนอน กิจกรรมการอาบน้ำ กิจกรรมแปรงฟัน และกิจกรรมรับประทานอาหาร

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสเพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าสำหรับนักเรียนพิการซ้อน อภิปรายผลได้ดังนี้

1. กระบวนการการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง ในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส เพื่อลดการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครองในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อน ซึ่งผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหากรณีศึกษาไม่ริเริ่มเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การร่วมคิดเพื่อการตระหนักรู้และร่วมกำหนดปัญหา ผู้วิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ตอบคำถาม การเล่าถึงสภาพการดูแลบุตรพิการซ้อน ให้การร่วมมือกับผู้วิจัยในการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้ปกครองในการช่วยเหลือการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน ตลอดจนรับรู้และเข้าใจได้ว่าการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครองในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันเป็นสาเหตุที่สำคัญ รวมทั้งมีความคาดหวังว่ากรณีศึกษามีอายุมากขึ้นควรจะริเริ่มเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ร่วมกับผู้วิจัยสร้างการยอมรับและเคารพความเป็นปัจเจกของครอบครัว และการให้เกียรติครอบครัวในฐานะหุ้นส่วนในการดูแลเด็ก การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการจำเป็นของ

ครอบครัว เป็นการส่งเสริมบทบาทที่ผู้ปกครองต้องปฏิบัติกับบุตรพิการซ้อน สอดคล้องกับแนวคิดครอบครัวเป็น ศูนย์กลางของ Bronfenbrenner, U. และรัชนิกร ทองสุคติ กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของเด็ก และพ่อแม่หรือผู้ดูแลเป็นผู้ที่รอบรู้และเข้าใจบุตรของตนเองเป็นอย่างดี โดยเริ่มจากครอบครัวที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ของชีวิตลูก พ่อแม่เป็นครูคนแรกของเด็ก และเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้าน (Bronfenbrenner, U., 1994); (รัชนิกร ทองสุคติ, 2561) 2) การวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา ผู้วิจัยพบถึงความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาต่างกล่าวของผู้ปกครองแต่ไม่มีความรู้จึงนำเสนอการใช้ ตารางเวลาแบบสัมผัสซึ่งมีความเหมาะสม ดังที่ สมพร หวานเสร็จ ได้กล่าวว่า การใช้รูปภาพแสดงตารางเวลาและ กิจกรรมในตารางเวลา ที่ต้องดำเนินการในแต่ละวัน ทำให้เด็กพิการซ้อนประเภทนี้รับรู้และเข้าใจถึงการดำเนิน กิจกรรมในแต่ละวันได้ (สมพร หวานเสร็จ, 2552) เนื่องด้วยกรณีศึกษามีความบกพร่องทางสติปัญญาและสายตาสั้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนและผู้ดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนให้มีความสำคัญต่อการเน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมฝึกที่บ้านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้ปกครองมีบทบาทในการวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส กล่าวคือ ตารางเวลาแบบสัมผัสมีลักษณะเป็นตารางเวลาหลักแสดงกิจวัตรประจำวันจำนวน 6 กิจกรรม ที่กรณีศึกษาต้องปฏิบัติในตอนเช้าก่อนไปโรงเรียน และตารางเวลาย่อยจำนวน 4 กิจกรรมแสดงลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมที่กรณีศึกษาไม่สามารถทำได้ โดยในตารางเวลาหลักและตารางเวลาย่อยที่สร้างขึ้นได้ติดบัตรภาพแสดงกิจวัตรประจำวัน สื่อหรือชิ้นส่วนวัตถุจริง ภาพนักเรียนพิการซ้อน สื่อจำลองได้ร่วมปรับสื่อ ตามคำแนะนำของผู้ปกครองและนักเรียนพิการซ้อน เช่น ปรับบัตรกิจกรรมสวมถุงเท้า จากเดิมเป็นถุงเท้าของเด็กทารกที่มีขนาดเล็ก กิจกรรมการอาบน้ำจากสบู่ก้อนเล็ก มาเป็นสบู่ยี่ห้อโพรเทคส์ พบว่า เมื่อนักเรียนพิการซ้อนได้สัมผัสบัตรกิจกรรมสวมถุงเท้า นักเรียนพิการซ้อนไม่เข้าใจ มารดาจึงปรับเป็นถุงเท้าเท้าขนาดของจริงซึ่งที่ถุงเท้ามีลายที่พื้นถุงเท้า และได้ปรับบัตรกิจกรรมเตรียมไปโรงเรียนที่ติดรองเท้าของนักเรียนอนุบาล นักเรียนพิการซ้อนตอบว่า รองเท้าอะไรมีข้างเดียว ใหญ่ด้วย ผู้ปกครองแนะนำให้ใช้ของจำลองที่มีขนาดเล็กและติดทั้งสองข้าง ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีเป้าหมายเพื่อสื่อความหมายให้นักเรียนพิการซ้อนมีความเข้าใจในบัตรกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วีระพงษ์ แสง - ชูโต ได้ศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สารวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ในเขตภาคเหนือ ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ครูควรใช้สื่อทดแทนจากวัสดุที่หาได้ใกล้ตัว เพื่อสื่อความหมายให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในการทดลองวิชาฟิสิกส์ และการใช้ประสาทสัมผัสทางหูและกายสัมผัสในการรับรู้มากขึ้นเพื่อทดแทนสายตาที่บกพร่อง การเขียนข้อความบนพลาสติกทึบหรือใช้สียีนเขียนบนตะแกรงลวดเพื่อให้นักเรียนสามารถสัมผัสและอ่านตัวหนังสือที่นูนขึ้นมาได้ (วีระพงษ์ แสง - ชูโต, 2553) 3) การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส ผู้วิจัยเริ่มจากการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้พร้อมที่จะเรียนรู้ได้แก่การจัดโต๊ะ การเปิดพัดลม เปิดประตูหน้าบ้านเพื่อให้อากาศถ่ายเท และใช้เทคนิคการสอนหลากหลาย เช่น การสอนตรง การสาธิตกับนักเรียนพิการซ้อนให้ผู้ปกครองดู การสอนซ้ำ การสลับบทบาทระหว่างผู้ปกครองกับผู้วิจัย ผู้ปกครองร่วมฝึกด้วยตามแผนการสอนผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องตลอดจนการนำตารางเวลาแบบสัมผัสไปใช้กับกรณีศึกษาที่บ้านและให้คำแนะนำกับผู้ปกครอง และ 4) การร่วมประเมินผลและการรับรู้ถึงผลประโยชน์ ผู้วิจัยสอนการสังเกต บันทึกพฤติกรรมในแบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนพิการซ้อน รวมถึงการหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต 2 คนซึ่งได้ค่า IOR ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าข้อมูลเชื่อถือได้พบว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจและร่วมมือในการสังเกตพฤติกรรม และบันทึกพฤติกรรมในแบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนพิการซ้อน เป็นเวลา 30 วัน

2. การลดการกระตุ้นเตือนของมารดาในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันของนักเรียนพิการซ้อน (กรณีศึกษา) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองที่ค้นพบ ส่งผลให้มารดาลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันของนักเรียนพิการซ้อน เนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองใน

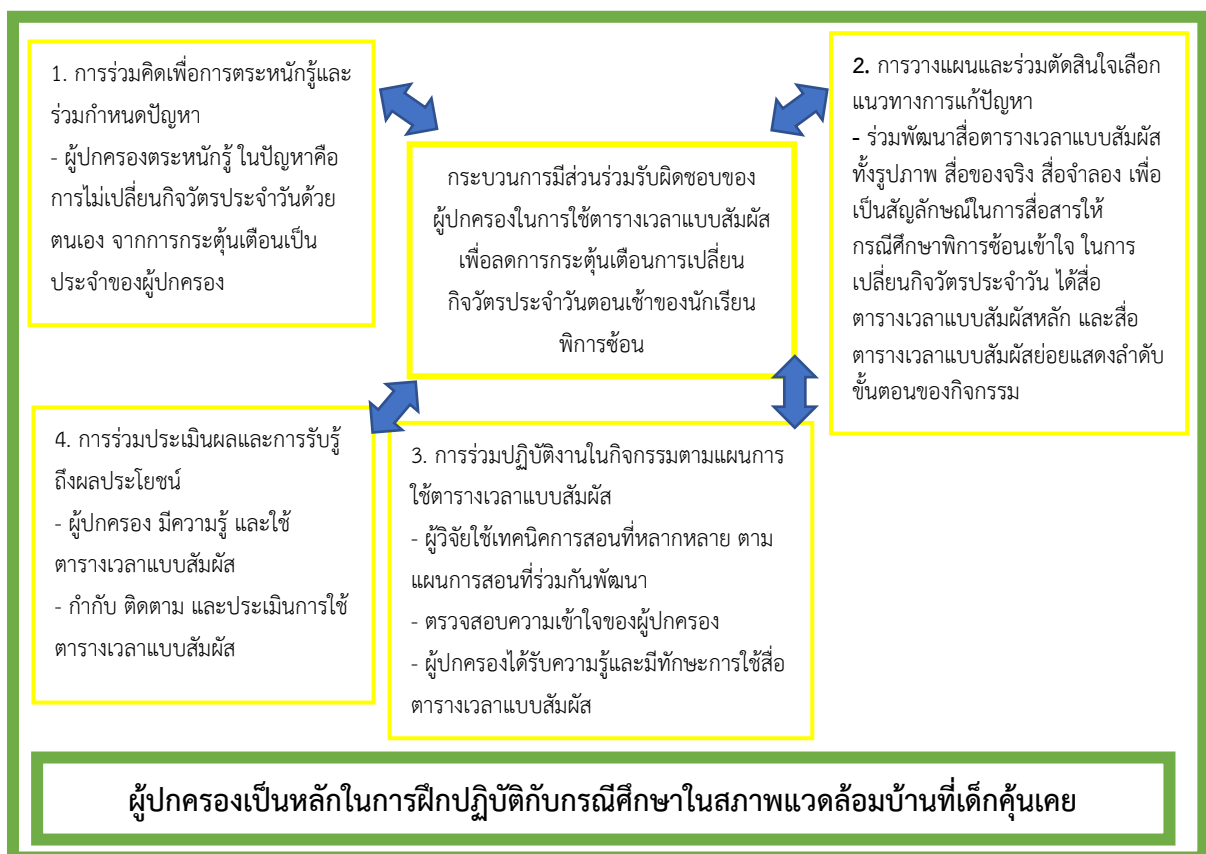
ลักษณะ ร่วมคิดเพื่อการตระหนักรู้และร่วมกำหนดปัญหา การวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาทำให้ได้แผนการสอน 4 แผน ที่มีความเฉพาะต่อการแก้ปัญหาของกรณีศึกษา ซึ่งตรงกับความต้องการของครอบครัว แม้ว่าเนื้อหาจากแผนการสอนจะเป็นความรู้ใหม่ ผู้วิจัยได้เพิ่มความรู้ให้กับผู้ปกครอง สอนผู้ปกครองตามลำดับขั้นตอนตามแผนการสอนที่วางไว้ เป็นลำดับ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้แจงจุดประสงค์การสอน ชื่นสอน นำเสนอและอธิบาย นำสื่อมาประกอบการสอน การอธิบาย การสาธิต การสอนซ้ำ การผลิตเปลี่ยนให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติ การชี้แนะ และการตรวจสอบความเข้าใจ เพื่อให้ผู้ปกครองปฏิบัติได้ถูกต้อง เห็นภาพวิธีการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสได้ชัดเจน สอดคล้องกับ Vygotsky, L. S. ได้กล่าวว่า การเสริมต่อการเรียนรู้สามารถทำได้หลายประการ เช่น การให้แบบอย่าง การให้ข้อเสนอแนะ การสะท้อนผลการเรียนรู้ การตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเล่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ การลดความซับซ้อนในงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความง่ายต่อการทำความเข้าใจ (Vygotsky, L. S., 1978) และในขั้นตรวจสอบความเข้าใจของผู้ปกครอง โดยการใช้คำถาม และสังเกตพฤติกรรมขณะผู้ปกครองผลิตเปลี่ยนกันใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสกับนักเรียนฝึกการซ้อน ชั้นสรุป และการประเมินผล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้สอนผู้ปกครองจบในแผนการสอนของแต่ละครั้งแล้ว ผู้วิจัยพบว่า เมื่อจบการสอนในครั้งที่ 1 ปรากฏผลคะแนนที่ผู้ปกครองตอบแบบทดสอบหลังเรียน ได้ไม่ถึงร้อยละ 60 ซึ่งผู้ปกครองได้ขอให้ผู้วิจัยมาสอนซ้ำตามแผนการสอนเดิมเป็นครั้งที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความมุ่งมั่นเพื่อความเข้าใจในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ผู้ปกครองได้ขอให้ผู้วิจัยใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสกับนักเรียนฝึกการซ้อนโดยตรง เป็นการสอนโดยการสาธิตให้ผู้ปกครองได้ดู ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ปฏิบัติแล้ว มีการผลิตเปลี่ยนกันให้ผู้ปกครองได้ปฏิบัติด้วย มีการสอนซ้ำไปมาหลายรอบ จนเกิดความชำนาญ นำไปฝึกใช้กับนักเรียนฝึกการซ้อนที่บ้านทุกวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles, M. S. ที่สรุปว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะให้ความสำคัญต่อเนื้อหาที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน ทำให้ผู้ใหญ่รู้สึกได้ว่าตนเองประสบความสำเร็จ จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง รู้จักแก้ปัญหา เลือก และตัดสินใจด้วยตนเอง ตัวเองมีศักยภาพพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเอง เป็นตัวของตนเอง (Knowles, M. S., 1980) อีกทั้งจากแผนการสอนที่ 4 คือแผนร่วมประเมินผล ผู้ปกครองได้ประเมินพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวันของกรณีศึกษาจำนวน 30 วัน พบว่ากรณีศึกษาริเริ่มการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับ สะท้อนผลจากการสอนผู้ปกครองให้ใช้ตารางเวลาแบบสัมผัสมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองจึงลดการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจาได้

3. การเพิ่มความสามารถให้นักเรียนฝึกการซ้อนเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน จากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า หลังจากกระบวนการการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส นักเรียนฝึกการซ้อนสามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก ได้รับสื่อตารางเวลาแบบสัมผัสที่มีบัตรรูปภาพ กิจกรรมติดชิ้นส่วนของวัตถุจริงหรือสื่อของจริงที่มีขนาดเล็กเป็นสัญลักษณ์ ให้เด็กสัมผัสในแต่ละกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนฝึกการซ้อน เข้าใจได้ว่าจะต้องทำกิจกรรมใดบ้างในลำดับต่อไปอย่างไร ซึ่งอลิสสา สุวรรณรัตน์ กล่าวว่า ตารางเวลาแบบสัมผัส ช่วยให้เด็กสามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำกิจกรรมใดบ้างในวันหนึ่ง ให้ข้อมูลกับเด็ก ดังนี้ บอกว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง บอกลำดับของกิจกรรมตลอดทั้งวัน บอกเวลาที่เปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปกิจกรรมหนึ่ง (อลิสสา สุวรรณรัตน์, 2556) และ สมพร หวานเสร็จ ได้สรุปว่า ตารางเวลาแบบสัมผัส เป็นการวางแผนกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการในแต่ละวัน ตั้งแต่ตอนเช้า กลางวัน ตอนเย็นหรือกิจกรรมที่ต้องทำในระหว่างสัปดาห์ โดยการจัดทำจะเป็นการเรียงลำดับกิจกรรมตามช่วงเวลาที่กำหนด จำนวนกิจกรรมและระยะเวลาขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของแต่ละคน (สมพร หวานเสร็จ, 2552) สอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ ยะมั่ง ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการทำการบ้านคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้

แผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลที่ปรับเปลี่ยนเนื้อหาการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการทำการบ้านจำนวน 10 แผน ผลการศึกษาพบว่า ปุຍอมรับว่าหลานมีปัญหาทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์และหลานต้องได้รับการช่วยเหลือ ในการทำการบ้านคณิตศาสตร์ ดังนั้น การทำให้ผู้ปกครองเรียนรู้วิธีการที่จะสอนคณิตศาสตร์ให้หลานจึงเป็นแนวทางแก้ไขที่ดีที่สุด การฝึกเป็นไปตามเป้าหมายและปู่สามารถสอนหลานได้ หลังจากได้รับการฝึกและหลานมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ชื่นชอบและสามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนเต็ม พร้อม ๆ กับปู่มีความมั่นใจยิ่งขึ้นในการช่วยและเกิดการเรียนรู้วิธีการสอนคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น (วิไลลักษณ์ ยะมั่ง, 2550) อีกประการหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ปกครองใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน กรณีศึกษาได้ลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ เกิดการจดจำเรียนรู้ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่ง Thorndike, E. L. กฎแห่งการฝึกหัดได้กล่าวว่า การฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร (Thorndike, E. L., 1923) ร่วมกับ กุลยา ก่อสุวรรณ ที่กล่าวว่า การสอนของผู้ปกครองที่บ้านดูแลเป็นประจำ กรณีศึกษามีความคุ้นเคย ผ่อนคลาย ความไว้วางใจและผู้ปกครองใช้เทคนิคในการสอน อย่างเป็นลำดับขั้น ง่ายต่อความเข้าใจของเด็กฝึกการซ้อน การใช้วิธีนี้จึงทำให้เรียนรู้ได้ดีและกรณีศึกษามีความสามารถในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส เพื่อลดการกระตุ้นเตือนในการเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันตอนเช้าของนักเรียนพิการซ้อนในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองมี 4 ขั้นตอน คือ การร่วมคิดเพื่อตระหนักรู้และร่วมกำหนดปัญหา การวางแผนและร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา การร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนการใช้ตารางเวลาแบบสัมผัส การร่วมประเมินผลและการรับรู้ถึงผลประโยชน์ และช่วยลดการกระตุ้นเตือนของผู้ปกครอง อีกทั้งเพิ่มความสามารถให้นักเรียนพิการซ้อน (กรณีศึกษา) สามารถเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งในเชิงนโยบายควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง ไปประยุกต์ใช้โดยเฉพาะในนักเรียนพิการซ้อนที่รุนแรง ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation/>
- _____. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://healthserv.net/13140>
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 1). (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (19 สิงหาคม 2542).
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา. 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- รัชนิกร ทองสุคติ. (2561). เอกสารประกอบการเรียนวิชา 070723. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลลักษณ์ ยะมิง. (2550). การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองในการทำการบ้านคณิตศาสตร์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระพงษ์ แสง - ชูโต. (2553). การศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร หวานเสรีจ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกโดยใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองเห็น. คลังน่านวิทยา.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 15 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการซ้อน. (เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์เผยแพร่). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อลิสา สุวรรณรัตน์. (2556). เอกสารประกอบการอบรมกลวิธีการรับรู้ผ่านการมองเห็น. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. International Encyclopedia of Education, 2(3), 37-42.

- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. USA: Cornell University.
- Knowles, M. S. (1980). The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. Engwood Cliff, New Jersey: Prentice Hall Regents.
- Thorndike, E. L. (1923). Education a first book. New York: The Macmillan Company.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge MA: Harvard University Press.